

БЛАЖЕ РИСТОВСЬКИЙ

(21.03.1931 – 28.11.2018)

28 листопада 2018 року перестало битися серце 87-літнього академіка Македонської академії наук і мистецтв Блаже Ристовського. Пішов у вічність справжній син Республіки Македонія та великий друг України – голова Комісії з питань македонсько-українського співробітництва, організованої на початку 2000-х років у межах Договору про дружбу і співробітництво між Україною та Республікою Македонія та договору про співпрацю між академіями обох країн, знаний державний і культурний діяч, видатний науковець-славіст, історик, етнолог і фольклорист. Б. Ристовський – один з ініціаторів наукового співробітництва між Македонською академією наук і мистецтв та Національною академією наук України, був редактором видання «Українсько-македонський науковий збірник» (вип. 1–6), у якому друкувалися результати

двосторонніх наукових зустрічей. У його доробку понад 900 наукових праць, опублікованих як у Македонії, так і за її межами.

Народився Б. Ристовський 21 березня 1931 року в с. Гарниково. Закінчив філософський факультет університету в Скоп'є, захистив докторську дисертацію на тему «Крсте Мисирков – життя і справа» (1965). Б. Ристовський був директором Інституту фольклору в Скоп'є (1966–1977); очолював групу з проблем культурної історії та відділ балканознавства Інституту національної історії МАНМ (1977–1991); був заступником голови першого Уряду незалежної Республіки Македонія (1991–1992); науковим радником в Інституті старослов'янської культури (1993–1995); науковим секретарем МАНМ (1999–2002), секретарем Відділення лінгвістики та літературознавства (2011–2015). Був головою ред-

колегії видання «Македонська енциклопедія», членом редколегій багатьох періодичних видань у Македонії та за кордоном, організатором численних наукових заходів — конференцій, зібрань, симпозіумів. Очолював Спілку фольклористів Македонії, Союз спілок фольклористів колишньої Югославії, був заступником голови комітету з проведення Балканського фольклорного фестивалю в м. Охрид (1967), членом Республіканської комісії з культурних зв'язків із закордоном, головою Ради філософсько-історичного факультету в Скоп'є, почесним членом Спілки письменників Македонії.

З Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Б. Ристовського пов'язували десятиліття плідної співпраці та щирої дружби. Він неодноразово відвідував Київ і завжди був дорогим гостем у стінах ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. У травні 2010 року Б. Ристовський взяв участь у презентації спецвипуску журналу «Народна творчість та етнографія» (№ 3, 2009 р.; головний редактор — академік НАН України Г. Скрипник). Видання дало можливість ознайомитися з актуальними проблемами сучасної македонської фольклористики та етнології, розкрило нові перспективні напрями наукового співробітництва в галузі народознавства, стало результатом творчої співпраці між ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України та Інститутом фольклору ім. Марка Цепенкова (Скоп'є, Македонія). Б. Ристовський як координатор і один з авторів спецвипуску спрямував увагу на найбільш актуальні проблеми наукового аналізу — питання вивчення македонської національної ідентичності на рівні мови, народної культури, міжетнічних взаємин, що завжди перебували в центрі його дослідницьких зацікавлень.

Увага Б. Ристовського до України і проблем української історії та культури не випадкова. Займаючись питаннями македонської історичної свідомості в історичному та сучасному контекстах, науковець завжди наголошував на

паралелях у розвитку і становленні історичної свідомості українського й македонського народів, аналогіях на шляху до здобуття національної незалежності в Україні та Македонії. Усебічне дослідження постатей національних діячів XIX—XX ст., насамперед К. Мисиркова, дозволило Б. Ристовському дійти висновку, що К. Мисирков — засновник македонської національно-історичної науки, ідеолог македонського національного розвитку та кодифікатор сучасної македонської літературної мови — відіграв таку саму роль у македонській культурі, як Тарас Шевченко в українській, і його діяльність на македонському ґрунті повністю відповідає шевченківській епосі відродження в Україні.

Сам Б. Ристовський завжди порушував у своїй науковій діяльності найгостріші питання. Головною метою для нього було вивчення становлення та розвитку історичної думки македонців, усебічний аналіз «історичної свідомості македонців» як чинника національної ідентичності й передумови створення сучасної держави. Саме академік Б. Ристовський наголосив на необхідності простежити цілісний розвиток національної свідомості македонського народу впродовж усього періоду історичного поступу, спираючись на різні джерела, зокрема й усну народну традицію.

Непростий період становлення наукової фольклористичної школи в Македонії був пов'язаний, як і в інших слов'янських країнах, з містифікаціями народної творчості. Проблема автентичності фольклору, зокрема в зібраннях М. Цепенкова, також стала предметом уваги Б. Ристовського-науковця.

Етапи становлення національної македонської думки детально, на широкому фактичному, переважно архівному, матеріалі, на історичному тлі всебічно вивчав Б. Ристовський. У його працях простежено також довгий і непростий шлях становлення македонської національної школи етнології та фольклористики. Цьому питанню він присвятив увагу, зокрема, як керівник Інституту фольклору ім. Марка Цепенкова у Скоп'є. Б. Ристовський очолював

Некрологи

названий інститут понад десять років. Саме за часів його керівництва, починаючи з 1969 року, Інститут щодва роки проводив міжнародний симпозіум з балканського фольклору, учасниками якого були й українські науковці — співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, широко розгорнув видавничу діяльність, зокрема, з 1968 року Інститут фольклору почав регулярно видавати збірник «Македонски фольклор», де друкувалися п'ятьма мовами і матеріали симпозіуму.

На численних міжнародних конференціях, славістичних конгресах, симпозіумах тощо академік Б. Ристовський неодмінно відстоював — часто в гострих дискусіях — питання македонської культурної, історичної, національної ідентичності, його праці сприяли

утвердженню македонської фольклористичної та етнографічної думки. У спільній діяльності науковців наших країн Б. Ристовський убачав запоруку розвитку плідних двосторонніх українсько-македонських наукових взаємин, наголошуючи, що співпраця між Інститутом фольклору ім. Марка Цепенкова та ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України має піввікову історію та особливо поглибилася в часи незалежності, у межах наукового співробітництва між МАНМ та НАН України.

Людина високого авторитету, Б. Ристовський завжди був щирим, доброзичливим, мудрим співрозмовником для всіх, хто мав радість з ним дружити і спілкуватися. Таким він залишиться в нашій пам'яті і наших серцях.

Вічна йому пам'ять.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України